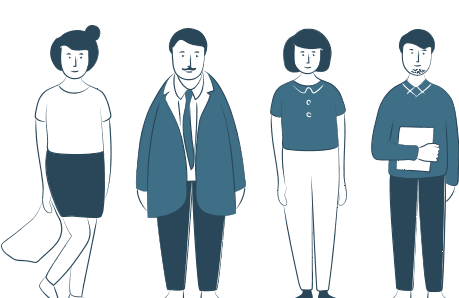

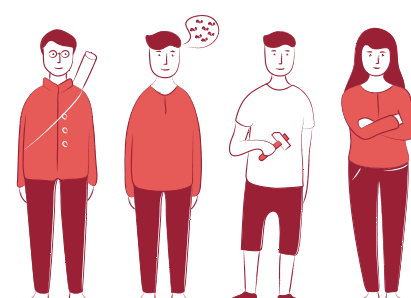
KAKO ZAGNATI TRAJNOSTNO URBANO REGENERACIJO?

Vodič za izvedbo testnega projekta

“ Nastal na podlagi izkušenj, uspehov in spodsrljav, ki sta jih izkusili ekipi prostoRož in IPOP tekmo projekta Trajnostna urbana regeneracija območja Brusovš in Alije v Idriji. ”

DELOVNA SKUPINA NA OBČINI
Vodja projekta in njegovi sodelavci oz. horizontalno organizirana skupina občinskih uslužbencev. Skoraj nujno je, da so zastopani oddelek za urejanje prostora, oddelek za družbene dejavnosti in oddelek za vzdrževanje. Nujno je, da je o dogajanju obveščen tudi župan in se po potrebi vključuje v projekt. V določenih fazah projekta se priključijo tudi odgovorne občinske službe (komunalna, služba za ceste, ...).

EKIPA NA TERENU
Skupina arhitektov / urbanistov / sociologov / lokalnih aktivistov / socialnih in mladinskih delavcev / mojstrov in drugih navdušencev, ki bodo v času projekta delali na terenu, raziskovali prostor, govorili s prebivalci in na koncu tudi izvedli projekt. Ekipa, ki bo delovala na terenu, je lahko zaposlena na občini, lahko pa je zunanja skupina: arhitekturno biro, nevladna organizacija, lokalna pobuda.

1. IZBOR OBMOČJA

AKTIVNOSTI IMAJO NAJVEČJI UČINEK, KO SO SKONCENTRIRANE V ENEM DELU MESTA.

Delovna skupina na občini:

V ožji izbor uvrsti območja, kjer so zaznani problemi in kjer obstajajo dolgoročni načrti ali želja za prenavo. (Ni treba, da ima območje urejeno lastništvo ali da se na njem nahaja večji javni prostor.)

Določi nosilca projekta, ki je referenčna oseba za vso komunikacijo in se projektu čuti pripadna.

Zagotovi politično podporo, ki je ključna, da se projekt spelje v celoti.

Seznani sodelavce na občini z mehкими ukrepi prenove in njihovim pomenom za krepitev skupnosti.

Ekipa na terenu:

Preveri izbor območja na terenu in predlaga prostorsko smiselne spremembe.

Sodeluje z občino v času priprave.

Predlaga območje na lastno pobudo oz. glede na svoje pretekle aktivnosti.

Določitev območja je skupna odločitev.

Območje mora biti obvladljive velikosti.

Večje območje zahteva večji proračun / večjo ekipo / več časa.

Izbrano območje je lahko stanovanjska soseska, park, območje z mešanimi funkcijami, ... v osnovnem pristopu ni velikih razlik.

“ V Idriji je bilo območje izbrano zato, ker je predel programsko izredno raznolik (bolnica, vrtec, dom upokojencev, poslovna cona, muzej, stanovanjska soseska) in ker na to območje še ni bil vezan noben občinski projekt ali strategija. Po drugi strani se območju obetajo spremembe: odprtje novega muzeja, načrti za coworking prostor v poslovni coni, načrti za večjo kolesarsko povezavo skozi območje. ”

2. ANALIZA STANJA

POTREBNO JE PREPOZNATI OBSTOJEČE STANJE, PROBLEME IN POTENCIALE TER SI USTVARITI SLIKO O OBMOČJU.

Delovna skupina na občini:

Pregleda, kako izbrano območje obravnavajo razvojne strategije in dokumenti na področju mladih, kulture, turizma, gospodarstva, ...

Poišče dokumentacijo že izvedenih ali načrtovanih prostorskih projektov na tem območju: OPN, prometne strategije, natečaje in morebitne neuresničene projekte.

Zbere lokalno znanje pri uslužbencih.

Zbere podatke o družbenih dejavnostih in prometu na območju.

“ Zaradi izredno težavnega terena je bil eden od najbolj razburljivih obiskov Idrije v snegu. Vse poti so drsele, srečali smo samo eno osebo, del opreme je bil zasnežen. Najprej smo parkirane avtomobile šteli le dopoldan, ko je situacija izgledala precej kaotično. Ko smo enkrat območje obiskali popoldne, je bila polovica parkirišč praznih, saj so zaposleni v okoliških ustanovah in podjetjih že odšli. ”

Ekipa na terenu:

- Opravi prostorske analize:
- pregleda in zabeleži vse obstoječe javne in poljavne prostore,
 - pregleda promet: ceste, kolesarske poti, peš poti (tudi neformalne / neoznačene),
 - pregleda postavitev in presteje urbano opremo: klopi, luči, igrala, korita, ...
 - prehodi območje v različnem vremenu in ob različnih urah dneva in beleži vtise,
 - pregleda parkiranje na označenih parkiriščih in izven njih.
- Razišče dogajanje in aktivnosti na območju:
- opravi prve pogovore z mimoidočimi,
 - opazuje rabo prostora,
 - sestavi seznam prireditev in aktivnosti,
 - sestavi seznam društev in zanimivih organizacij.

3. ODPIRANJE RAZPRAVE

IZVAJALCI PROJEKTA SE SEZNANIJO Z LOKALNIMI AKTERJI, JIM PREDSTAVIJO SVOJ CILJ IN SPOZNAJO NJIHOVE ŽELJE.

Delovna skupina na občini:

Spodbuja dialog prek občinskih kanalov: spletna strani, občinskega glasila, profilov na družbenih omrežjih.

Sodeluje in nudi podporo pri sestankih, delovnih akcijah in drugih aktivnostih, ki jih organizira ekipa na terenu.

Aktivnosti na terenu podpira s svojimi zaposlenimi in s sredstvi.

Ekipa na terenu:

Vzbudi radovednost med prebivalci z manjšo prostorsko akcijo, s katero k debati o prostoru pritegne širši krog prebivalcev.

- Obvešča o projektu:
- z letaki v nabiralnikih,
 - s plakati na pomembnih javnih mestih in ustanovah,
 - prek vseh možnih spletnih kanalov.

Ugotovi, kako probleme in priložnosti na območju vidi lokalni prebivalci:

- na sestanku,
- z anketnimi lističi,
- na delavnicah z otroki v šoli in vrtcu.

- Spozna druge deležnike na območju:
- organizira sestanke s predstavniki lokalnih ustanov: s šolo, kulturnimi ustanovami, domom upokojencev, ...
 - se spozna z gospodarskimi akterji: podjetji, malimi trgovci, lokali, ...
 - vzpostavi kontakt z upravniki blokov in vzdrževalci javnega prostora.

Ugotovi lastništvo zanimivih javnih prostorov.

Zbere pobude deležnikov.

4. IZBOR KLJUČNE NALOGE

MED ŠTEVILNIMI PROBLEMI JE TREBA IZBRATI NALOGO, KI JO BO NASLOVIL TESTNI PROJEKT.

Ekipa na terenu:

Povzame ugotovitve lastnih analiz ter mnenj prebivalcev v nekaj ključnih točkah.

Odločitev za ključno nalogo sprejme na podlagi kriterijev:

- kateri problemi se kažejo kot bolj nujni in kateri ne,
- katero problem je mogoče reševati v času trajanja projekta,
- kaj omogoča proračun,
- kateri problemi sovpadajo s ciljem projekta.

Vodstvu občine predstavi zbrane pobude, lastne ugotovitve in ključno nalogo, ki bi jo bilo smiselno nasloviti.

Občina in ekipa na terenu se skupaj na podlagi zmožnosti, sredstev in časa odločita za testni projekt, ki ga bosta izvedli na območju. To je lahko odprtje skupnostnega prostora v zapuščenem prtiličju, ureditev manjšega parka, sprememba prometnega režima, organizacija aktivnosti na prostem, ...

Delovna skupina na občini:

Se odzove na pobude prebivalcev:

- preveri, katere lahko uresniči takoj in katere lahko vključi v prihodnje strategije,
- pregleda svoje aktivnosti in preveri, če katere že odgovarjajo na pobude (V tem primeru je treba raziskati, zakaj pobuda še obstaja; morda je problem obveščanje prebivalcev, nizka kakovost storitve, ali kaj drugega).

Sprejme zavezo, da bo v območje srednjeročno in dolgoročno investirala.

Si določi ključno nalogo:

- pregleda, na katere predloge lahko odgovori z razporeditvijo sredstev ali z že načrtovanimi aktivnostmi za to območje,
- v okviru rednega vzdrževanja na tem območju izvede več kot na drugih in tako podpre projekt,
- z dodatnimi sredstvi podpre akcijo ekipe na terenu.

“ V Idriji je bila prostorska akcija izbrana na podlagi prostorskih analiz, pisnih predlogov, sestanka s prebivalci, večih sestankov z občino in drugimi deležniki. Z eno intervencijo smo želeli odgovoriti na kar največ pobud prebivalcev. Vse zbrane pobude smo razdelili na nujne in ne-nujne, lažje in težje izvedljive. Pri tem so nam pomagali prebivalci. ”

5. TESTNA AKCIJA

POCENI, PREPROSTA IN ZAČASNA AKCIJA, KI SPREMEMBO POKAŽE V MERILU 1:1.

Ekipa na terenu:

Kontaktira najbolj navdušene sogovornike, sosede nove intervencije in lokalne aktiviste, ki lahko pomagajo pri akciji.

Opremo gradi zunaj, na javnem prostoru, in tako pridobiva pomoč in simpatije lokalnih prebivalcev.

Če gradi začasen projekt, uporabi poceni in reciklirane materiale, saj je cilj testiranje in ne dokončna ureditev.

Delovna skupina na občini:

Sodeluje z ekipo na terenu, izboljšuje komunikacijo na terenu in interno komunikacijo znotraj občine.

Določi oddelke in mestne službe, ki pomagajo pri izvedbi testnega projekta.

Navduši mestne službe ter ključne zunanje izvajalce in partnerstva podjetja za sodelovanje in eksperimentiranje.

Obvesti svoje službe o tem, da je projekt test, in jih spodbudi k sodelovanju, tudi če dvomijo o uspehu.

“ V tej fazi je bilo za našo ekipo na terenu zelo pomembno neposredno sodelovanje z občinskimi službami Občine Idrija. Posamezniki, zaposleni v teh službah, prostor zelo dobro poznajo in imajo mnogo koristnih idej in nasvetov, ki pa jih sami zaradi zapletene birokracije in predpisov ne morejo preizkusiti v okviru rednega dela. Testne akcije so odlična priložnost za eksperiment. ”

6. OCENA USPEŠNOSTI TESTNE AKCIJE

UPORABNIKI DOBIJO PRILUŽNOST, DA OCENIJO, KAJ DELUJE IN KAJ NE.

Ekipa na terenu:

Spremlja odzive uporabnikov:

- pri vsakodnevni rabi,
- z anketo ali na sestanku.

Preveri stanje testne akcije na terenu.

Na podlagi stanja in odzivov uporabnikov se odloči o uspešnosti testne akcije in o naslednjih korakih: odstranitev / prestavitve / ohranitev opreme oz. nadaljevanje / nadgradnja / opustitev dogodka.

Delovna skupina na občini:

Prebivalcem in uporabnikom predstavi uspešnost projekta z vidika občine in načrte za naprej z jasnimi cilji in časovnico - kaj bo uresničeno in kdaj.

Se odloči, ali bo testni projekt realizirala s trajnimi ukrepi in zagotovila financiranje za izvedbo, upravljanje in vzdrževanje.

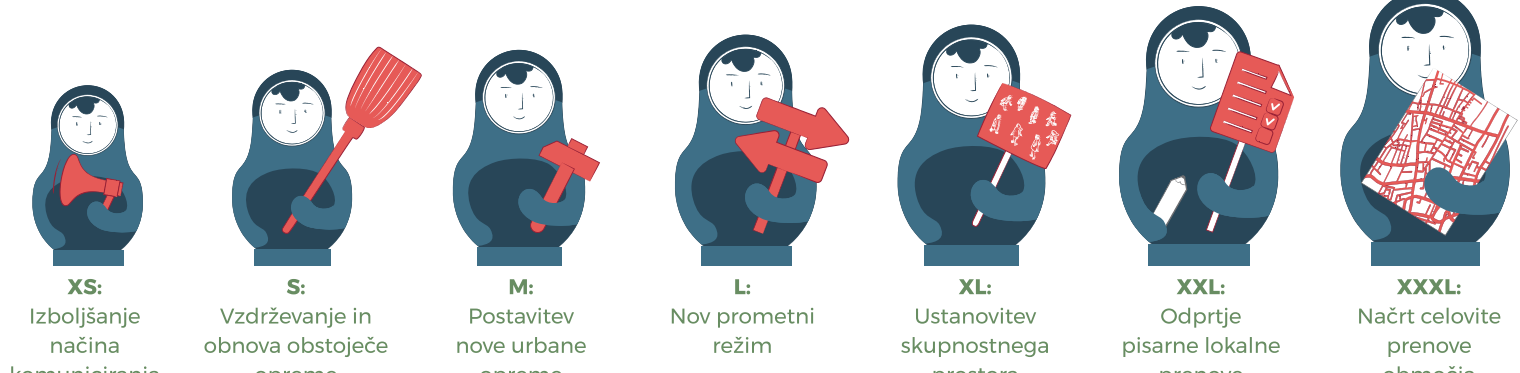
Razmisli, ali bi testni projekt ponovila še na kakšnem drugem območju.

Če je testni projekt povsem neuspešen, morata ekipi skupaj analizirati, zakaj je prišlo do problema. Če je zelo uspešen, je to dober razlog za promocijo in implementacijo podobnega procesa na drugih območjih.

“ En teden po postavitvi smo dobili fotografijo gospa in gospodov iz bližnjega doma upokojencev, ki so si privoščili popoldansko pijačo na novi piknik klopi. Pri ogledu lokacije čez tri tedne pa smo opazili, da so sosedje eno klop odstranili, da bi lažje pospravili smetnjak, en dan pa smo našli tudi na gozdu, ki je sedela na zidu ob novo postavljeni klopi. V pisnih odzivih in na sestanku je večina pozdravila novo urbano opremo, pripombe smo zabeležili in nekatere že upoštevali. ”

7. NAČRTOVANJE DOLGOROČNE SPREMEMBE

TRAJNOSTNA URBANA REGENERACIJA SE ZAČNE S TESTNIM PROJEKTOM IN NADALJUJE Z DOLGOROČNIMI IZBOLJŠAVAMI.

XS: Izboljšanje načina komuniciranja

S: Vzdrževanje in obnova obstoječe opreme

M: Postavitev nove urbane opreme

L: Nov prometni režim

XL: Ustanovitev skupnostnega prostora

XXL: Odprtje pisarne lokalne prenove

XXXL: Načrt celovite prenove območja

“ Občina Idrija je potrdila novo idejno zasnovano Arkove ulice. Po njej bo postopoma in po zmogljivosti izvajala različne ukrepe, ki bodo prispevali k boljšim razmeram za pešce in kolesarje na območju. Med prvimi koraki bo ureditev kolesarske steze, nova javna razsvetljava in obnova komunalne infrastrukture v soseski. ”

TRAJNOSTNA URBANA REGENERACIJA

Trajnostna urbana regeneracija je sklop usklajenih dejavnosti, ki na izbranem urbanem območju s pomočjo sodelovanja med različnimi skupinami deležnikov izboljšuje urbano okolje in kakovost bivanja. Prednost takšnega pristopa je, da posamičnih okoljskih izzivov v mestih ne obravnava ločeno, ampak preko osredotočanja na prostor in ljudi, ki ga uporabljajo in z njim upravljajo, odgovarja na več okoljskih izzivov hkrati.

UVOD

Večina slovenskih mest spada med mala in srednje velika mesta. A čeprav praviloma izpadejo iz globalnega statističnega pogleda na urbano, se v naših mestih javno življenje vseeno odvija na značilno urbane načine, le v manjšem merilu. In za kakršnokoli javno življenje je ključen kakovosten javni prostor.

Tega v naših mestih ni malo, a je bil v zadnjih desetletjih praviloma popolnoma podrejen cestam in parkiriščem. Do nedavnega se je pri ureditvah javnega prostora celo v mestnih središčih, še bolj pa v območjih izven središč, najprej izvzelo prostor, namenjen prometu, preostanek so si razdelile vse ostale rabe javnega prostora. Avtomobilski promet je počasi postal edina omembe vredna raba javnega prostora, javno in družabno življenje sta se umaknila.

Po spoznanju, da so središča mest začela umirati, prebivalci mest pa debeliti, se je počasi spremenil tudi odnos do javnega prostora. V zadnjih letih tudi naša mesta veliko vlagajo v prenovu javnega prostora, a se pri tem soočajo z mnogimi izzivi. Rabe javnega prostora so raznolike, potreb prebivalcev zato ni vedno lahko prepoznati, prenovu pa lahko otežijo tudi neurejena lastništva in pravni statusi ter številni vpleteni akterji.

Občine se tako pogosto znajdejo v zadregi, saj jim ob sredstvih včasih manjkajo tudi potrebna znanja in veščine za prenovu. Potrebni so novi pristopi, predvsem pa veliko sodelovanja s prebivalci. Vprašanja, s katerimi se srečujejo, so npr. kako vzpostaviti stik s prebivalci, kako jim približati upravo in strategije, kako izvedeti, kateri ukrepi bi bili v določenem okolju najbolj učinkoviti, kdo lahko sodeluje pri izvedbi projektov na terenu, kako vključevati druge deležnike v skrb za javne površine ali kako preizkusiti določene rešitve, preden so potrebna velika vlaganja.

Izvajalci projekta Trajnostna urbana regeneracija smo projekt razvili in ga prijavili na razpis Ministrstva za okolje in prostor prav z namenom, da bi pomagali razviti nove pristope, predstaviti in na pilotnem primeru preizkusiti nekatere že uveljavljene metode iz tujine, ter premostiti vrzeli v potrebnih znanjih in veščinah za izvedbo prenove. Izvedli smo razpis, izbrali občino in območje za intervencijo, vzpostavili sodelovanje z upravo na eni strani ter prebivalci izbranega območja na drugi strani. Po izvedenem pilotnem projektu in njegovi evalvaciji je pred vami nabor orodij, za katerega si predvsem želimo, da bi opogumil in podprl tudi druge občine pri izvajanju ukrepov trajnostne urbane regeneracije.

POTEK PROJEKTA

TRAJNOSTNA URBANA REGENERACIJA V IDRJI

AKTIVNOSTI NA TERENU

Med prijavi osmih slovenskih občin smo za izvedbo projekta izbrali Idrijo. Mesto s približno 8.000 prebivalci, kompleksno topografijo in številnimi objekti kulturne dediščine predstavlja poseben izziv za urbano regeneracijo. V enem letu smo si prizadevali del javnega prostora v Idriji prenoviti tako, da postane bolj prijazen do okolja in do prebivalcev ter hkrati zasnovati dolgoročno vizijo za izboljšanje kvalitete življenja na tem delu mesta.

Najprej smo na izbranem območju Idrije skupaj s prebivalci ugotavljali, kako uporabljajo javni prostor, kaj si želijo od njega in kako ga lahko obnovimo in izboljšamo. Izdelali smo tudi strokovne analize s pregledom terena na eni strani in občinskih strategij in načrtov na drugi. Stik z lokalnimi deležniki smo vzpostavljali z različnimi metodami: organizirali smo sestanke, se pogovarjali z mimoidočimi na ulici, se sestali s predstavniki ustanov na območju. Vsako gospodinjstvo je prejelo anketni letak z vabilom na sestanek, novice smo objavljali v lokalnem časopisu in na radiu. Na območju smo izvedli 42 začasnih poslikav "Predstavljaj si!". Prebivalce so slike klopi, koles, pešcev, zelenja opozarjale na to, da bi bil javni prostor v njihovi okolici lahko bolj zanimiv.

Na podlagi odzivov in želja prebivalcev ter prostorskih analiz smo v poletnem času izdelali serijo urbanega pohištva za Arkovo ulico, ki teče skozi celotno območje. Iz lesenih desk in kovinskih podnožij šolskih stolov in miz smo izdelali 8 kosov pohištva (klopi, miza, korita z drevesi, info table), jim dodali koše za smeti, stojalo za kolesa ter novo ulično svetilko in jih razpostavili vzdolž Arkove ulice. Pohištvo smo izdelovali na ulici in na ta način vzpostavili kontakt z mnogimi prebivalci in obiskovalci območja. Po preteku dveh testnih mesecev smo organizirali sestanek s prebivalci, kjer smo strnili odzive na novo ulično pohištvo in se dogovorili o tem, kaj bo ostalo, kaj se prestavi in kaj odstrani. Poleg tega smo prebivalcem predstavili idejno zasnovo prenove javnih površin soseske ter se pogovarjali o dolgoročnih idejah za to območje. Ob koncu projekta smo za Občino Idrija pripravili Akcijski načrt, ki vsebuje nabor kratkoročnih in dolgoročnih aktivnosti, na podlagi katerih bo občina v naslednjih letih lahko načrtovala posege za izboljšanje kakovosti življenja na tem območju.

IZOBRAŽEVANJA ZA OBČINO IDRJI IN IDRJSKO-CERKLJANSKO RAZVOJNO AGENCIJO

Vzporedno z aktivnostmi na izbranem območju smo v Idriji izvedli tudi serijo izobraževanj za občinske uslužbenke, na katerih smo ozaveščali o vključujočem in celostnem urbanem razvoju, o pomenu urbane prenove ter prenašali znanje in veščine za vključevanje prebivalcev v procese odločanja in izvajanja sprejetih odločitev. V marcu smo občinske uslužbenke seznanili s postopkom priprave procesa za vključevanje javnosti. Pogovarjali smo

se o pristopih, prednostih in izzivih takega načina dela ter razvili lokalnim razmeram prilagojen načrt dela. Na pogovoru o urejanju skupnostnega prostora v središču mesta, od katerega si občina obeta številne pozitivne učinke, se je izkazalo, da je skupnostnih prostorov v Idriji kar nekaj, potrebno bi bilo vzpostaviti redni dialog med obstoječimi in potencialnimi upravljalci različnih skupnostnih prostorov ter na enem mestu zbrati informacije o ponudbi vseh. V avgustu smo izvedli izobraževanje za Idrijsko-Cerkljansko razvojno agencijo na temo urejanja prostora in vključevanja javnosti. Govorili smo o tem, kako procese urejanja prostora aplicirati na regionalno raven. Kot ključne teme so se izkazala vprašanja interpretacij in moderatorjev na javnih delavnicah, vpliv strokovnega vodje delavnice in pristopi k vključevanju težje dosegljivih skupin prebivalcev. Zadnja izobraževalna aktivnost je potekala na terenu. S predstavniki občine Idrija in drugih zainteresiranih občin smo se podali na Dunaj, kjer smo spoznali delo lokalne pisarne urbane prenove in nekaj manjših prostorskih intervencij, ki jih je mogoče prenesti v slovenska mesta.

PROJEKT V ŠTEVILKAH

PROJEKT TRAJNOSTNA URBANA REGENERACIJA

8	občina Idrija je izbrana med 8 prijavi na naš razpis
9	mesecev delovanja v Idriji
50	obiskov Idrije
42	začasnih poslikav
124	oddanih pobud prebivalcev
2	sestanka s 34 prebivalci
1	sestank s predstavniki lokalnih ustanov
4	izobraževanja za občinsko upravo
40	udeležencev izobraževanja
1	študijski obisk Dunaja
9	novih kosov originalne urbane opreme
6	novih košev za smeti in 1 stojalo za kolesa kot podpora novi opremi
7	novih dreves v koritih
20	pisnih odzivov na novo opremo, od tega 18 pozitivnih idejni načrt prenove območja po načelih trajnostne mobilnosti
1	akcijski načrt za Občino Idrija, ki popisuje infrastrukturne posege, mehke ukrepe in merjenje učinkov in načrtovalske predloge za območje

IDRIJA: OBMOČJE BRUSOVŠ IN ALIJE

6	lokalnih krajevnih imen
12	ha površine
880	prebivalcev
800	dnevno parkiranih avtomobilov na območju
6	izobraževalnih, zdravstvenih in kulturnih ustanov na območju.

NAČELA TRAJNOSTNE URBANE REGENERACIJE

(priporočila povzeta po zaključni publikaciji projekta *Eclectis*, katerega del je bil tudi *prostoRož*: "A contribution from cultural and creative actors to citizens' empowerment".)

Za delovanje v lokalnem kontekstu s prebivalci in lokalnimi potrebami ni enotnega recepta. Kakovostni projekti so zato bolj posledica predanega dela in izkušenj. Vseeno pa obstajajo nekatera skupna načela, ki se jih lahko poslužujemo pri izvajanju trajnostne urbane regeneracije.

PRISTOP:

- ▶ od lokalnega h globalnemu
- ▶ dolgoročnost
- ▶ sodelovanje in ne vodenje, procesi ostajajo odprti in kompleksni
- ▶ medsektorsko sodelovanje, povezovanje različnih področij, ljudi, znanj, projektov
- ▶ učenje skozi delovanje in prevzemanje tveganja
- ▶ spremembe niso samo fizične, lahko so tudi socialne, kulturne, politične
- ▶ konflikt ni nujno negativen, lahko je tudi konstruktiven

SPRETNOSTI, RAVNANJE IN ODNOSI IZVAJALCEV:

- ▶ skromnost: ne pretvarjaj se, da veš in usmerjaš, ampak poslušaj in povezuaj
- ▶ odkritost: ne obljublaj stvari, ki niso izvedljive
- ▶ poslušanje: zaznavaj posebnosti skupine, uči se logike lokalne skupnosti
- ▶ empatija in spoštovanje lokalnih prebivalcev
- ▶ potrpljenje, počasni procesi in dolgoročno delo, vzajemno učenje

PRINCIPI ZA ODLOČEVALCE :

- ▶ sprejemanje tveganja in podpiranje eksperimentiranja ter procesov, v katerih ni vedno vnaprej določenega rezultata
- ▶ prepoznavanje dodane vrednosti lokalnih pobud za oblikovanje mesta
- ▶ več manjših iniciativ ima prednost pred eno večjo, kar razporedi tveganje, pusti več svobode in ima več možnosti za uspeh
- ▶ prepoznavanje širšega pomena inovacij in kulture ter dejstva, da kreativni predlogi zares pridejo od prebivalcev
- ▶ krepitev dolgoročnih projektov
- ▶ razvoj inovativnih orodij sodelovanja

POGOSTA VPRAŠANJA

ZAKAJ IZVAJATI TRAJNOSTNO URBANO REGENERACIJO?

Ker trajnostna urbana regeneracija izboljšuje urbano okolje in kakovost bivanja. Tak pristop pomeni, da posamičnih okoljskih in prostorskih izzivov v mestih ne obravnavamo ločeno, ampak preko osredotočanja na prostor in ljudi, ki ga uporabljajo in z njim upravljajo, odgovarjamo na več okoljskih izzivov hkrati. Večina občin trenutno sprejema oz. izvaja celostne prometne strategije in trajnostne urbane strategije. Trajnostna urbana regeneracija je za občino logičen korak, saj se v procesu tesno poveže z vsemi deležniki, testira rešitve, predlagane v strategijah, ter konkretizira dolgoročne projekte, ki jih bo izvajala, ko bo za njih pridobila sredstva.

KAKO IZBRATI OBMOČJE ZA IZVAJANJE TRAJNOSTNE URBANE REGENERACIJE?

Med dejavniki, na podlagi katerih je smiselno izbrati območje, so pomembni naslednji:

1. Na območju obstajajo pereči problemi z vzdrževanjem in upravljanjem javnih površin.
2. Javni prostor mestnega predela je v slabem stanju: pritličja so prazna, primanjkuje javnih skupnih površin, potrebna je obnova stavb, ni družbenih funkcij niti družbenega življenja.
3. Območje je preobremenjeno z motornim prometom.
4. V soseski so načrtovane večje spremembe: novogradnje, spremembe cestnega režima, spremembe rabe območja, stavb, sprejemanje novega občinskega prostorskega načrta.

KDO NAJ IZVAJA TAKŠEN PROJEKT?

Priporočljivo je, da sta to dve manjši ekipi, od katerih ena deluje na terenu, druga pa znotraj občinske uprave.

Ekipa na terenu je skupina, sestavljena iz arhitektov / urbanistov / sociologov / lokalnih aktivistov / socialnih in mladinskih delavcev / mojstrov in drugih navdušencev, ki bodo v času projekta delali na terenu, raziskovali prostor, govorili s prebivalci in na koncu tudi izvedli projekt. Priporočljivo je, da je to zunanja skupina: arhitekturna ali urbanistična pisarna, nevladna organizacija oz. lokalna pobuda. Več primerov iz tujine kaže na to, da je najbolj primerno, da delo na terenu opravlja zunanji izvajalec, ki deluje kot prevajalec med prebivalci in odločevalci. V manjših občinah lahko vlogo ekipe na terenu prevzame tudi skupina zaposlenih v občinski upravi ali javnem zavodu. V vsakem primeru mora biti ekipa na terenu usposobljena za delo s prebivalci in dobro povezana z delovno skupino na občini.

Delovna skupina na občini naj obsega vsaj vodjo projekta in skupino zaposlenih, ki zastopajo različne občinske oddelke. Skoraj nujno je, da so zastopani oddelki, pristojni za urejanje prostora, za urejanje in vzdrževanje javnega prostora in za družbene dejavnosti. Nujno je, da je o dogajanju obveščen tudi župan in da se po potrebi vključuje v projekt.

KAJ NAREDITI, ČE NIMAMO PRIMERNEGA IZVAJALCA ZA IZVAJANJE TOVRSTNIH AKTIVNOSTI V OBČINI?

V manjših krajih lahko tovrstne projekte izvaja tudi skupina posameznikov, povezanih v delovno skupino, od katerih so nekateri zaposleni na občini. Zagon takega projekta lahko prevzame tudi zunanji izvajalec, torej podjetje ali nevladna organizacija iz drugega kraja, ki tekom projekta vanj vključuje čim več lokalnih sodelavcev, ki projekt lahko nadaljujejo po izteku zagonske faze.

KAKO VZPOSTAVITI STIK S PREBIVALCI IN DRUGIMI POMEMBNI DELEŽNIKI?

Poskusiti je potrebno čim več različnih načinov, da dosežemo več skupin: delavnice z otroki, večerni sestanki, športna prireditve, anonimna anketa, pogovori z mimoidočimi, obisk otroškega igrišča in pogovor, spletna anketa, aktivnosti na družbenih omrežjih, družabne igre, nagradna igra in podobno. Naše izkušnje kažejo, da je bolj učinkovit neformalen pristop, ne pa pompozna politična retorika. Pomembna je tudi odkritost oz. transparentnost glede ciljev projekta in namenov, ki jih imajo izvajalci.

KAKO FINANCIRATI AKTIVNOSTI, ČE POKRIVAJO RAZLIČNA PODROČJA?

Določena mestna služba lahko v začetni fazi postane 'nosilec projekta'. Kljub temu je zelo pomembno, da sodelujejo tudi drugi oddelki. Ko je narejen akcijski načrt, se v njem opredeli naloge in s tem tudi finančna sredstva za posamezna druga področja. Začetna faza se lahko izvaja iz namenskih javnih sredstev, namenjenim kulturnim, družbenim ali prostorskim in okoljskim vsebinam. Pomemben je širok, a usklajen pristop. Aktivnosti in ukrepe bo lažje izvajati, če ima občina za njih pripravljene ustrezne dokumente (programe, strategije, ...), saj z njimi lažje kandidira na razpisih. Pogosto se zgodi, da se stvari ne premaknejo naprej, ker ni ustrezne komunikacije med različnimi službami, zato si prizadevajte za kakovostno in redno izmenjavo informacij.

KOLIKO ČASA NAJ POTEKA PROJEKT OZ. KAKO ZAGOTOVITI DOLGOROČNOST?

Projekti prenov z mehкими posegi trajajo več let, po izkušnjah iz tujine gre za tri- do petletni cikel: prvo leto je namenjeno pripravi, analizam, navezovanju kontaktov z deležniki in izdelavi akcijskih načrtov. Drugo in tretje leto se začrtane aktivnosti izvaja, testira se različne predloge in še naprej jasno vključuje vse deležnike. V četrtem letu se preveri odzive in poišče aktivnosti, ki jih je smiselno nadaljevati. Z deležniki sledijo pogovori o oblikovanju dolgoročnega delovanja. Akcijski načrt se prevaja v občinske strategije. Če je območje majhno in projekt ni zapleten, je lahko čas trajanja projekta tudi krajši.

KDO SMO?

prostoRož

prostoRož se ukvarja z javnim urbanim prostorom in išče nove, drugačne možnosti za urejanje prostora. Raziskujemo prostor in njegov pomen za lokalne prebivalce in družbo. V dvanajstih letih delovanja smo izvedli več kot 60 projektov različnih meril. V zadnjih letih se usmerjamo na dolgoročne projekte revitalizacije posameznih sosesk, pri katerih sodelujemo s posamezniki in organizacijami na lokalni ravni. Da bi zagotovili sodelovanje večjega števila posameznikov na ravni skupnosti, pri delu uporabljamo pristop "od spodaj navzgor". Zato je pomembno, da z našim delovanjem osveščamo o pomenu javnega prostora in gradimo lokalne skupnosti, ki se bodo zmožne aktivno vključevati v oblikovanje svojega okolja. prostoRož je prva organizacija, ki je pridobila status delovanja v javnem interesu na področju prostora v Sloveniji.

www.prostoroz.org

IPoP – Inštitut za politike prostora

IPoP – Inštitut za politike prostora je nevladna, svetovalna in raziskovalna organizacija na področju trajnostnega urejanja prostora. Osredotočamo se na participativne procese, urbano prenavo, trajnostno mobilnost in nove prostorske prakse. S strokovnim sodelovanjem in povezovanjem akterjev podpiramo skupnosti pri trajnostnem urejanju prostora. IPoP deluje v javnem interesu na področju okolja.

“ Projekt Trajnostna urbana regeneracija, ki je potekal od oktobra 2016 do oktobra 2017, sta izvajala skupina prostoRož in IPoP – Inštitut za politike prostora. Projekt je podprlo Ministrstvo za okolje in prostor. ”

Izdal in založil: **KD prostoRož, Rimska ulica 22, 1000 Ljubljana, prostoroz@gmail.com**

Avtorji:

ProstoRož: **Alenka Korenjak, Zala Velkavrh, Nina Savič, Maša Cvetko**

IPoP: **Petra Očkerl, Marko Peterlin**

Lektoriranje: **Petra Očkerl**

Oblikovanje: **Maša Cvetko**

Ilustracije: **Maša Žmitek**

Tisk: **Collegium graphicum**

Naklada: **200 kom**